

Dr. Franz Xaverius Prešeren und die deutsche Literatur. Eine Studie von Dr. Roman Leo Tominec O. F. M. 8°. VII + 90 str.

Jeseni 1929. je izšla kot privaten tisk v Ljubljani pri Blazniku nemška študija o Prešernu. Avtorjev «Mein Lebenslauf» priča, da gre za disertacijo, ki je bila 1. februarja 1926. v rokopisu podlaga ustnemu izpitu za doktorat na monakovski univerzi. Ker je to po vojni šele tretja tiskana disertacija, ki obravnava slovensko književnost, je važno, da si jo nekoliko natančneje ogledamo. Deloma sem govorila o njej že v «Jutru» (21. decembra 1929.), drugo sem si pa prihranila za razbor v reviji.

V prvem poglavju, «Prešern's Bekanntschaft mit der deutschen Literatur» (1—14), ima Tominec dva namena: predočiti «zgoščeno sliko slovenskih kulturnih in predvsem literarnih razmer v začetku 19. stoletja» (1); določiti, «kdaj je prišel Prešeren prvič v dotiko z nemško literaturo in kdo mu je kazal pot tja» (4).

Da opraviči obravnavo prvega vprašanja, se sklicuje Tominec na Dietheyevo izjavo, da je vsako pesniško delo odvisno od prejšnjih dob (1). Toda, mesto da popisuje, deloma celo napačno (prim. moj članek v «Jutru»), vpliv francoske kulture na slovenski preporod, in mesto da se nesistematično in skoraj brez zveze s predmetom lovi po Zoisovem krogu (3), bi bilo potemtakem umestneje, da v kratkih potezah označi slovensko-nemške stike Prešernovih predhodnikov, ki so tvorili podlago za Prešernov odnos do nemške kulture. Značilno je, da je vplival s svojim poudarjanjem ljudskosti («Volkstümlichkeit») na Zoisov krog predvsem Denis, tako, da se dajo postaviti naravnost paralele s Zoisovimi nazori v pismih na Vodnika («Vodnikov Spomenik», 1839.) in Denisovimi uvodi v njegovem prevodu Macphersonovega Ossiana («Ossians und Sineds Lieder», Wien, 1784). Če bi T. poznal ljudsko-preporodno usmerjenost slovenske literarne tradicije, ne bi bil stavljaj Prešerna v tem oziru pod Bürgerjev vpliv (69 s.). Bürger je vplival na Prešerna predvsem formalno in čeprav je verjetno, da je prejel Prešeren tudi pobude za prevod «Lenore» neposredno od Bürgerja, bi bilo kljub temu potrebno, omeniti slovenske predhodnike, ki so se zanimali za to balado (Prim. Pintar, ZMS, 1902, 159 ss.). Poleg tega bi moral T. poznati poudarjanje humanosti, nacionalne tolerance in nemško-slovenske literarne zveze v prvi slovenski romantični generaciji (Kopitar-Primic-Jarnik). Zelo verjetno je, da si je Čop na podlagi Kopitarjevih citatov iz Herderja nabavil množico Herderjevih knjig, med njimi tudi «Stimmen der Völker in Liedern», ki jih je potemtakem tudi Prešern skoro gotovo poznal. (Prim. seznam Čopovih knjig, last dr. Žigona, št. 1396 in še št.: 1395, 1416, 1461, 1534.)

Tudi v obravnavi drugega vprašanja je T. površen, premalo usmerjen v naslov in nedoganljiv za nova odkritja. V tej zvezi bi bil moral po možnosti razrešiti predvsem vprašanje o šolanju Prešernove matere, pomen pesnikovih nemških učiteljev v Ribnici (značilno je, da ju navaja T. samo pod črto na str. 5.), nemško šolsko štivo in eventualno nemške igre v gledališču. Nerazumljivo mi je, zakaj opisuje T. Prešernove osebne stike z Nemci v zvezi z njegovim življenjem samo do konca dunajske dobe; saj so v njegovi poznejši dobi prav tako ali pa še bolj važni, na vsak način pa še manj pojasnjeni. Predvsem bi bilo treba raziskati njegov odnos do lokalnih kranjsko-koroških nemških pesnikov in literatov, kot so n. pr. Babnigg-Buchenheim, Hilscher, Kordeš, Rizzi, Schwarzthal-Schlechter i. dr. (Prim. Kidričeva predavanja o prešerno-slovju 1928/9.)

V drugem delu disertacije, «Der Einfluss der deutschen Literatur auf Prešeren's Dichtungen» (15—81), obravnava Tominec

Prešernovo snovno, oblikovno in svetovnonazorsko odvisnost od Nemcev. — Svoje stališče do tega problema označuje T. najjasneje s tem, da v uvodu citira (15) Levčev stavek iz »Zvona« 1879, 260/1: »Vse slovensko umetno pesništvo, ki je baš letos 100 let čakalo, je dete nemške kulture, sad nemških pesnikov...«, »a resnica je in povedati jo hočem, akoravno vem, da se bode ta ali oni hudoval zategadelj...« »Zategadelj je Preširen sin — romantiške šole.« In T. trdi, da Prešeren sam priznava ta vpliv v enem svojih nemško spesnenih sonetov: »An die Slovenen, die in deutscher Sprache dichten.« (15).

Toda T. je prezrl, da v tem sonetu Prešeren nikjer in nikakor ne poudarja nemškega vpliva, ampak samo nemško izobrazbo in tu je temeljna pogreška Tominčevega pojmovanja Prešernovega odnosa do Nemcev. Kajti res je, da je črpal Prešeren spočetka skoro vso svojo izobrazbo od Nemcev in verjetno je, da je prišel preko nemških romantikov do ostalih, predvsem do romanskih literatur, kar poudarja T. (71), kar so pa že pred njim poudarjali tudi drugi (n. pr. Prijatelj, LZ 1921, 599 ss.); radi tega pa je tem bolj občudovanja vredno, da je Prešeren vkljub temu ostal tako izviren, tako organski in tako čisto naš, da ni čutili v njem skoro nikakega neposrednega vpliva iz tujih literatur (prevzem metričnih oblik in motivov, ki so internacionalna last, v tem oziru ne pride v poštev). Te slave mu ne more vzeti nobeno »paberkovanje« po Tominčevem vzorcu, ki more veljati za »disertacijo« le pri slavistih, ki so sicer med prvimi, ki pa našo literaturo kaj slabo poznajo (prim. n. pr. Rupljevo oceno A. Brücknerja, LZ 1930, 60 s.).

Če uporablja Prešeren kak motiv, ki ga srečamo tudi pri kom drugem — ali je to že dokaz, da ni izviren? Da je zato, recimo, »sad nemške kulture«? Dostikrat prideta dva človeka lahko čisto nezavisno do iste podobe, do iste ideje, če je še tako nenavadna, največkrat seve v isti dobi, ko vladajo slične razmere, ter izvira njihova idejna, snovna in oblikovna usmerjenost iz sličnih pogojev. Gotovo je zanimivo in priporočljivo, primerjati idejno, snovno, motivno sorodnost dveh avtorjev, ker lahko iz tega sklepamo o sorodnosti njunega doživljanja, zelo kočljivo in nezanesljivo pa postane to takoj, kakor hitro postavimo obadva v vzročno odvisnost vplivanja drugega na drugega. Kajti celo tam, kjer pesnik zavestno prevzame snov od svojega predhodnika, ne more biti govora o vplivu, saj ga hoče s tem le prekositi ali po svoje oblikovati prevzeto snov. O vplivu moremo govoriti pri tem samo tedaj, če vkljub stremljenju po preoblikovanju v delu ni najti bistveno novega.

Tako stikanje po izvirnosti je bilo zelo priljubljeno pri nekaterih nemških literarnih zgodovinarjih, toda to stališče je danes docela zastarelo in ga moderna literarna zgodovina obsoja. Ne spominjam se, da bi Wölfflin, Strich ali Walzel raziskavali, oziroma priporočali raziskavanje vzročne odvisnosti motivov. (V svojem zagovoru v »Slovincu« 10. januarja 1930. mi jih T. pokroviteljsko, pa nekoliko prepozno priporoča.) Nasprotno, vseskozi se opiram pri tem na Oskarja Walzla, ki tako paberkovanje izrečno odklanja (»Gehalt und Gestalt im Kunstwerk des Dichters«, 5 s., 46 ss., 53, 166, 168 s., 171, 176, 396).

Bolj uspešna od raziskavanja vzročne odvisnosti dveh umetnikov pa je določitev odvisnosti dveh znastvenikov. To nazivamo prevzemanje tujih dognanj, če se vir pošteno citira, oziroma varajočo kompilacijo, če se vir ne citira, ampak namenoma podpira vtis, da je videti, kot da je pisec sam brez tuje pomoči prišel do različnih dognanj.

Tomincu bi imeli v tem oziru marsikaj očitati. Pri primerjanju Prešernovih pesmi s pesmimi različnih nemških pesnikov navaja T. (16) sledeče slovenske predhodnike, ki so se pred njim pečali s tem problemom: Levstikovo »Zgodo-

vino slovenskega slovstva», LZ, 1881 (dodaj str. 438 s.), Grafenauerjevo »Zgodovino novejšega slovenskega slovstva«, I., 1909 (dodaj str. 95., 131 s., 144) in Pregljeva članka: I., DS, 1917, »Prešeren-Bürger-Herder«; II., DS, 1919, »Glosa k Prešernu«. Manjkajo torej predvsem: Murko, »Misli k Prešernovemu življenjepisu«, LZ, 1901; Pintar, »Književne drobtinice«, ZMS, 1902; Prijatelj, »Profili slovenskih prepoditeljev«, LZ, 1921, 600 s.

Poleg nekaterih epigramov primerja T. snovno, idejno, oziroma oblikovno 21 Prešernovih pesmi s pesmimi različnih nemških pesnikov. Od teh je nad polovico (11) takih, za katere T. ne pove, da jih je že kdo pred njim primerjal, kar bi bil T. vsekakor moral storiti, ne samo takrat, kadar skoro dobesedno prevzema dognanje svojega prednika, marveč tudi takrat, kadar primerjavo po svoje tolmači. Znanstvenih predhodnikov ne navaja T. pri naslednjih primerjavah:

1.) Nezakonska mati — Herder, Wiegenlied einer unglücklichen Mutter (22 ss.: manjka Murko 153). 2.) Povodni mož — Herder, Der Wassermann (22: manjka Murko 153); Povodni mož — Bürger, Leonardo und Blandine (31: manjka Pregelj I. 128, katerega citira T. šele v prihodnjem odstavku, ko govori o drugih stvareh). 3.) Ribič — Goethe, Der Fischer (25, 41: manjka Murko 152). 4.) Nova pisarija — Goethe, Die erste Epistel (25; 47: manjka Levstik 441). 5.) Judovsko dekle — Des Knaben Wunderhorn, Die Judentochter (29: manjkata Pintar 170 ss., Grafenauer 95, 144). 6.) Od zidanja cerkve na Šmarni gori — Bürger, Des Pfarrers Tochter vom Taubenheim (32 ss.: manjka Pregelj I. 128). 7.) Neiztrohnjeno srce — Bürger, Leonardo und Blandine (40: manjka Pregelj I. 128). 8.) Ponočnjak — Bürger, Raubgraf (41: manjka Pregelj I. 129). 9.) Ni znal molitve žlahtnič trde glave — Simrock, Das Ave Maria (48: manjkata Levstik 441, Grafenauer 95; prim. tudi Pintar 151 s.). 10.) Slovo od mladosti — Schiller, Die Ideale (54 s.: manjka Pregelj II. 310). 11.) Liebesgleichnisse št. 2. — Chamisso, Salas y Gomez (60: manjka Grafenauer 95, 108).

Od ostalih devetih pesmi šesterim T. sam navaja vire, iz katerih je prevzel primerjavo: 1.) Od železne ceste (21); 2.) Hčere svet (25, 28 s.); 3.) Turjaška Rozamunda (22, 29); 4.) Velika, Togenburg, bila je mera (49); 5.) O Vrba! srečna, draga vas domača, Popotnik pride v Afrike puščavo (49, 51 ss.); 6.) Krst pri Savici (56 ss.). Pri pesmi »Od železne ceste« se sklicuje na Grafenauerja (brez navedbe strani), mesto na Murka (153). Simboličnost imena »Rozamunda« je poudarjal pred Tomincem že Pintar (150). Prešerna s Schillerjem sta primerjala pred Pregljem že Murko (152) in Pintar (155).

Sorodnost pesmi »An eine junge Dichterin« s Seidlovo istega imena (Pintar 152, Grafenauer 95) T. zanika (61).

Ostanejo prav za prav samo tri pesmi, ki jih Tominec prvič primerja: 1.) Izgubljena vera — Bürger, das Mädel, das ich meine (19 s.). Pesmi po Tominčevem nista sorodni v osnovi misli, marveč samo v popisu »lepe dekleške pojave« (19). Oba pesnika pa uporabljata tako splošne, deloma bistveno različne primere, da je iskanje odvisnosti prazno paberkovanje. 2.) Orglar — Herder, Wétstreit der Nachtigale (41). Tominčeva primera ni prepričevalna, saj T. sam poudarja, da samo domneva o Herderjevem vplivu (43). 3.) Poet tvoj nov Slovencom venec vije — A. W. Schlegel, Sonettlehre (71 s.). V prvih dveh kriticah govori Schlegel o ustroju soneta, Prešeren pa o ustroju sonetnega venca, torej je tudi tu poudarjanje vzorčne odvisnosti brez podlage.

(Konec prihodnjič.) — Marja Borštnikova.

kaj hoče? Njegova naloga ni, da pove vse in govori o vsem, še manj je to kaka sistematična domovinoznanska razprava. Je nekak uvod, nekaka učna knjiga za tistega, ki se odpravlja v bolj ali manj neznano pokrajino. Predstavi mu jo na kratko, počez: pokaže mu pota, če ne utegne, da bi si jih sam iskal, pove mu imena krajev, selišč, gora, ki se nikomur ne javijo iz lastne «duševnosti», opiše mu ljudstvo in njegovo zgodovino, ki gleda iz razvalin, iz naselbin in umetniških stavb, popelje ga mimogrede v geologijo, v rastlinstvo in živalstvo pokrajine. Vsak sicer lahko reče, da mu tega znanja ni treba, toda kdo, da mu je vse to znano? Res je mogoče, izvedeti več in poučiti se temeljiteje iz strokovnih knjig in arhivov, ali zopet ga ne bo, ki bi bil vse te vire tudi le površno preučil. Res je mogoče, čisto slučajno najti vse opisane lepote in zanimivosti, in res ima človek nad takimi izsledki prav posebno veselje, podobno veselju otroka, ki izumi stroj, že tisočkrat izumljen. Ali kot načelo to ne more veljati, kajti ali naj vsakdo vedno in vedno začenja z nova? «Jaz sem veliko manjši nego Shakespeare, toda stojim na njegovih ramenih», pravi Shaw. Tehnično načelo dela je, graditi na že storjenem. Že celo pa more pokrajino in njeno prirodo razumeti, občutiti in doživeti samo, kdor je poniknil v njeno bistvo. To pa ni mogoče, razen da si je usvojil vsaj znanstvene in miselne uspehe dosedanjih raziskavanj in dognanj. Samo te uspehe — ali če hočete, del njih — podaja, more in sme podajati tak vodnik. Indijski fakir, zamaknjen v lastni popek in izkušajoč iz njega doumeti svet in življenje, je gotovo v najvišji meri poduševljeno bitje. Ali ta poduševljenost ni nič za ljudi, ki gredo naprej, ki se razvijajo. In če za kaj, za spoznavanje prirode je treba opazovanja in preučevanja, sistematičnega, analizujočega in obenem gradečega. Saj vendar ni slučaj, da se je vzbudilo globlje zanimanje za naravo šele potem, ko se je razvil študij prirodoslovnih ved, in da se je vzbudilo najprej pri tistih ljudeh in narodih, ki so prirodopisno znanost najbolj vneto gojili.

Z vseh teh vidikov ima dober vodnik, kakor je Badjurov, veliko vzgojno in tudi književno vrednost, vsekako večjo, nego marsikateri potopis, ki zakriva pomanjkanje doživetja s praznimi prilastki, nesposobnost izraza in opisa pa nadomestuje s superlativi — in kar jih je še podobnih pripomočkov podlistkarske kulture. Seveda, človek ne sme postati suženj svojega vodnika. To se poudarja često, zlasti pri Nemcih, morda večkrat, nego je treba. Zdi se, da se je tudi tu polastil šmok nespametne porabe pametnih knjig, da blešči s svojo genialnostjo. Zakaj tistemu, ki je samostojen, tudi tako delo ne more vzeti samostojnosti. Če že želimo našemu popotniku osamosvojitve, mu jo želimo ne od dobrih vodnikov in zemljevidov, marveč raje od obilja zaznamovanih potov in planinskih gostiln. Onemu pa, ki rad hodi svoja pota, bodi povedano: tako enolična ni slovenska zemlja, da bi jo bilo mogoče izčrepati v sto izletih. Tisoče jih bo našel med in nad temi stotimi, kdor bo znal in hotel.

Dr. M r a k.

Dr. Franz Xaverius Prešeren und die deutsche Literatur. (Konec.)

Tudi v primerjanju Prešernovih epigramov je T. neizviren in površen. Epigram «Viel kratzfüsselnde Bücklinge macht Freund Čop dem Kopitar» (45) je primerjal z A. W. Schleglom že Žigon (Komentar k Prešernovim poezijam. Kronološki pregled, 9); že Murko je naglašal (130), da ima Prešeren z A. W. Schleglom skupno geslo, «da na visoki vrh leté iz neba strele». Pri epigramih «Daničarjem» in «Bahači četvero bolj množnih Slave rodov» beseduje Tominec (68 s.) o Prešernovem miselnem soglasju z nazori Fried. Schlegla — brez vsakršnega dokazovanja.

Na koncu svoje primerjave Prešernove snovne odvisnosti od Nemcev naglaša Tominec, da je s tem določena neka »gotova popolnost«, radi česar pa je mogoče, da je sem pa tja »podana odvisnost, kjer je samo slučajna podobnost« (61). S poslednjo domnevo si je bil T. pustil vratca odprta, da pa prva ni točna, priča množica primerjav njegovih predhodnikov, ki jih v svojo disertacijo ni pritegnil (n. pr.: Pintar, 150 ss., 155, 158 s.; Levstik 438; Pregelj I. 128 s.; Prijatelj 600 s.), čeprav bi jih bil moral, če bi hotel imeti »popolno« zbirko Prešernovih nemških vzorov, ali sprejeti (seveda z navedbo vira!) ali pa ovreči, kot je to storil pri Seidlu (61).

Še manj prepričevalno je iskanje vplivov na podlagi Prešernove korespondence, če se v njej samo omenja kako nemško ime, n. pr. Kotzebue (16), Goethe (16), Grün (17), [Schiller] (17!), brez izrecnih dokazov za tak vpliv, za kar se je posrečilo navesti Tomincu samo dva, že znana primera (Schlegel 17, Bürger 17), dočim je pri tem izpregledal primer, ki ga navaja Prešeren v pismu Čelakovskemu 22. avgusta 1836.: »Ich trage mich gegenwärtig mit einer Erzählung in dem Style der Zerissenen herum« (Prim. tudi Grafenauer 131 s.).

V podpoglavjih o Prešernovem jeziku, obliki in svetovnem nazoru Tominec ne prinaša nikakih važnejših samostojnih odkritij. Proti germanizmu, na podlagi katerih je T. spoznal Prešernovo tesno odvisnost od nemškega mišljenja, bi morala samo spet ponoviti to, kar velja za njegovo snovno odvisnost od Nemcev. Neutemeljena je trditev, da je pričel Prešeren upoštevati in gojiti materinski jezik pod vplivom Fr. Schlegla (64 ss.), kot da preporodna miselnost nima svoje tradicije v slovenskem slovstvu že od Pohlina.

Z ozirom na Prešernovo oblikovno odvisnost od nemške romantike že Murko opozarja (130) na lestvico barv vokalov (»Vocal-Farbenleiter«) A. W. Schlegla in na blagoglasje samoglasnikov v nekaterih Prešernovih pesmih, od katerih navaja »Pod oknom« tudi T. (76), ne da bi se skliceval na Murka.

V tretjem delu Tominčeve disertacije, »Einfluss Prešeren's auf die deutsche Literatur«, že obseg (82 do 90) priča o skrajni površnosti, posebno ker avtor pod tem naslovom ne ugotavlja samo Prešernovega vpliva na Nemce, marveč nesamostojno razpravlja tudi o nekaterih nemških prevajalcih, ki bi zaslužili svojo posebno disertacijo. Ker je T. disertacijo preširoko zagrabil, je čisto razumljivo, da teme ni mogel izčrpati.

Tominčeva disertacija je skoraj v celoti kompilacija člankov najrazličnejših slovenskih literarnih zgodovinarjev, radi česar je informativnega, ne pa znanstvenega značaja. Nove ugotovitve, kolikor jih prinaša, so tako neznatne, da ne morejo zadostiti zahtevam znanstvenega dela.

Tudi način obdelave je vse drugo kot znanstven in sistematičen: Mesto da bi uvodoma navedel in ocenil vse predhodnike, ki so se ukvarjali s tem predmetom, da bi lažje spoznali njegova lastna odkritja, jih deloma navaja med tekstom, deloma pa jih uporablja brez navedbe vira (prim. gori).

Mesto da bi uvodoma ali na koncu dela pregledno naštel vse pomožno gradivo, poleg tega pa še vsak privzeti podatek sproti citiral, citira uvodoma le del gradiva, ki je čisto brezpomembnejše, n. pr. Jurčič (30), Krumbacher (65), Anton Murko (16), Ušeničnik (4), Valjavec (65), Wollner (65) od onega, ki ga citira samo pod črto, n. pr. Bürgerjev predgovor iz 1789 (22, 31, 69), Prijatelj, LZ, 1921 (78!), korespondenco med Prešernom in Vrazom (66 s.), Prešernom in Grünom (88), Prešernom in Čelakovskim (43), Gollmayerjem in Čopom (12).

Najvažnejših podatkov sploh ne citira, n. pr. vira, odkoder je dobil gradivo za karakteristiko (9 ss.) Steinove literarne usmerjenosti (odgovora na to vprašanje nisem prejela niti iz nelogičnega Tominčevega zagovora v »Slovincu«); tudi ne pove, odkod citira Chamissa (60), Schillerja (49 ss.), Prešer-

novega sodobnika (81) in Grünovo pismo Prešernu z dne 15. decembra 1844. (87), o katerem bi človek mislil, da je najmanj Tominčeva lastnina in odkritje. (Prim. mojo oceno v «Jutru».) Isto bi človek sklepal tudi o opombi III. 30 (90), kjer T. prevzema Levčeve podatke (LZ, 1881, 55 s.) brez navedbe vira.

V kolikor pa Tominec gradivo citira, dela to silno površno, često brez navedbe strani (n. pr. op. I. 5, 21—23, 29, 30, II. 19, i. dr.); včasih s površno navedbo strani (prim. gori) ali celo letnice (Čbelica IV. ni izšla 1833. (V), pač pa 1834.; glede IB 1832. (8 s.) pravilno: 1833., prim. mojo oceno v «Jutru» in Tominčev «odgovor» v «Slovincu». Ker T. Prešernove «Literarische Scherze in August Wilhelm v. Schlegel's Manier. Vom „Doctor-Dichter P.“ napačno citira (44), bi se dalo iz obojega sklepati, da teh epigramov sploh ne pozna iz IB, marveč samo iz Pintarjeve izdaje 1901, ki jo (82) površno citira samo z letnico 1902. z ovitka. Često citira tako, da človek ne ve, kaj je prejel od drugod in kaj je njegova lastnina.

Mesto da bi mu služile opombe samo za citiranje gradiva, razpravlja po vzgledu zastarele metode pod črto o tem, o čemer bi moral govoriti v tekstu (n. pr. op. I.: 14; II.: 8 a, 14, 18, 24, 40, 71, 82, 103, 116; III.: 3, 24), oziroma, kar bi brez škode lahko črtal (n. pr. op. I.: 10; II.: 11, 39, 76, 78, 80, 102—4; III.: 30).

Značilno je, da Tominec ne pozna krajšav za časopise, ki se jih drugače po vzgledu BL poslužujejo vsi sodobni slovenski literarni zgodovinarji.

Po vsem tem lahko rečemo, da Tominčeva «disertacija» niti glede znanstvene metode niti glede doganljivosti ni disertacija, marveč skrupucalo, ki more dati Nemcem kvečjemu napačno sliko o Prešernu in o nizkem nivoju sodobne slovenske znanosti. Kakšen namen je imel avtor z njo izven tega, da doseže doktorsko čast, človek res ne ve.

Sodbe, ki sem jo izrekla že v «Jutru», mi tudi po Tominčevem odgovoru v «Slovincu» ni treba v ničemer izpreminjati, saj je T. v njem le opozoril, da je spreten komaj v zavijanjih.

Marja Borštnikova.

SLOVENSKI JEZIK

Martin Andersen Nexö: Proletarske novele. Poslovenil Tone Krošl. Kreskova knjižnica I. Ljubljana. 1930. 157 strani.

Dasi nas veseli, da smo dobili v prevodnem slovstvu novega moža, ki gleda na svet in človeka na svoj način in zna stvari, ki jih drugi niso niti opazili, oblikovati tako, kot jih more samo ustvarjajoč umetnik, vendar ne moremo in ne smemo molčati, da se nam je predstavil Nexö v tako neslovenski obliki. Prevajalec je sicer imel voljo, da bi podal novele kar v moči prijetnem in svežem prevodu, zato se mestoma lepo bero, toda ko pogledamo prevod bliže, kmalu opazimo, da ni tak, kakršnega smo upravičeni pričakovati, kajti Krošl samozavestno prezira slovensko slovnico, se ne meni dosti za jezik naših najboljših pisateljev, piše v časnikarskem jeziku in slogu. Prečesto je nemško besedilo samo preoblekel v slovenske glasove ter obdržal germanizme ali pa jih celo nanovo vnesel. Za dokaz samo nekaj najpogostejših in najznačilnejših primerov.

Ker se ne ravna po splošno sprejetem pravopisu, piše: čustvo, dobičkarnosen, nek, predno, prešič, predujem, stariši, svetilka, udolbina, vsedla se je na drevo, vloviti, zanjke. Da ne upošteva nobenega pravopisa in da niti svojega nima, nam dokazujejo zelo številna omahovanja: priprost — preprost, povdarek — udarec, utis — vtis, vzrase — raste — rasel, internacijonala — socialno, seboj — s seboj; zasé, za-sé, vâse, va-se, zase.